

Länsstyrelsen i Stockholms län

2015-02-18
1 (7)
Dnr 2012:518

Redovisning av uppdrag som avser utbildning av brobyggare inom regeringens strategi för romsk inkludering

Dnr A2012/1387/DISK

Härmed redovisas den del av uppdraget som avser utbildning av brobyggare från kommuner som ingår i pilotverksamheten; Luleå, Linköping, Helsingborg och Göteborg. Malmö har inte någon studerande med i brobyggartutbildningen eftersom kommunen har *Romskt informations- och kunskapscenter* som redan arbetar med romska brobyggare. Redovisningen innehåller uppgifter om vilken utbildning som erbjudits, uppgifter om antalet deltagare och reflektioner från deltagare. Brobyggartutbildningen ska redovisas årligen till Länsstyrelsen i Stockholm. Det här är det tredje redovisningstillfället av fyra. Den första redovisningen lämnades 2013-02-05 och den andra lämnades 2014-02-27.

Uppdraget är givet i särskild ordning i april 2012. Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 mars 2016.

Bakgrund

Regeringen har uppdragit åt Statens skolverk att ansvara för genomförandet av vissa åtgärder som aviserats i skrivelsen *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012 - 2032* (skr. 2011/12:56). En del av uppdraget omfattar en utbildningssatsning för brobyggare. Brobyggare i detta uppdrag är kvinnor och män med romsk språk- och kulturkompetens som ska fungera som länk mellan romska familjer och förskola och skola. Brobyggare kan även stödja barn och elever i förskola, förskoleklass och grundskola.

Inom uppdraget ingår att se till att lämplig utbildning görs tillgänglig för att utbilda totalt ca 20 brobyggare under perioden 2012–2015. Brobyggarna ska utbildas för arbete inom förskola, förskoleklass och grundskola i de kommuner som ingår i pilotverksamheten. Syftet med utbildningen är att brobyggarna ska bidra till att förbättra den romska minoritetens utbildningssituation.

Redovisning

Skolverket träffade under hösten 2012 en överenskommelse med Södertörn högskola avseende utveckling och anordnade av brobyggartutbildning. Den utbildningsplan som tagits fram av Södertörn högskola i samarbete med Skolverket omfattar två års studier på halvtid i enlighet med beslut om statliga bidrag som kommunerna erhållit. Utbildningen påbörjades i december 2012 med åtta studerande. Under höstterminen 2013 anslöt sex studerande och mot slutet av terminen ytterligare två, vilket innebar att utbildningen då omfattade totalt 16 deltagare. En av de studerande lämnade utbildningen under 2014. Göteborgs har tre studerande, Helsingborg fem, Linköping fyra och Luleå två. Stockholms stad har en deltagare. Sex av de studerande är kvinnor, nio är män. För att fylla tillgängliga platser erbjöd Skolverket våren 2013 utbildningen även till de kommuner som tidigare visat intresse för att vara en del av pilotprojektet. Stockholms stad ansökte och har nu en av platserna i utbildningen.

Skolverket planerade för utbildningen i samråd med företrädare för romska riksorganisationer, kommunala samordnare för romsk inkludering, studerande och kursledningen på Södertörn högskola. Utbildningen bedrivs enligt den utbildningsplan som Södertörns Högskola tog fram i samarbete med Skolverket. Utbildningen regleras enligt förordningen (SFS 2002:760) om uppdragsutbildning. Det innebär att de studerande som genomför utbildningen med godkänt resultat kan erhålla 30 högskolepoäng förutsatt att de har behörighet för högskolestudier. Utbildningen är uppdelad på fyra 7,5 hp kurser med en studietakt på kvartsfart.

Av de åtta studerande som inledde utbildningen har fyra deltagare avklarat samtliga fyra delkurser, tre studerande har några mindre kompletteringar kvar på den sista delkursen. En student har kompletteringar kvar på såväl tredje som fjärde delkursen. De återstående sju studerande som påbörjade utbildningen senare har arbete med delkurs ett kvar att göra under våren 2015. Utbildningen avslutas i juni 2015.

De studerande arbetar som brobyggare på halvtid och studerar på halvtid. Kursledningen på Södertörns högskola finns tillgänglig för handledning och för frågor. De studerande är anslutna till Södertörn högskolas kurswebb. Alla kursdeltagare samlas en gång i månaden under två och en halv dag för gemensamma föreläsningar, seminarier, studiebesök, diskussioner och redovisningar. Mellan kurstillfällena har brobyggarna haft kurslitteratur att läsa samt olika uppgifter och delexaminationer att förbereda inför nästkommande kurstillfälle.

En samlad redovisning av pågående och genomförda kursavsnitt samt hittills genomförda samlingar bifogas denna redovisning¹.

---

¹ Sammanställning av genomförda och pågående kursavsnitt samt program för gemensamma samlingar.

Innehåll i utbildningen

Utbildningen under 2014 innehöll två delkurser. Under vårterminen gavs kursen Barns språksocialisation och lärande ur ett minoritetsperspektiv, 7,5 högskolepoäng. Kursen behandlade de nationella minoriteternas historia och samtidigt ur ett skolperspektiv. Med utgångspunkt i de nationella minoriteternas erfarenheter gav kursen grundläggande kunskaper om barns språksocialisation och samspel mellan modersmål och andraspråk samt litteracitet och ett vidgat textbegrepp i ett interkulturellt perspektiv. Det muntliga berättandets betydelse för språkutveckling berördes också. I kursen ingick föreläsningar, seminarier, gruppövningar samt webbdiskussioner via mail, Facebook och per telefon. Vid en av de gemensamma samlingarna genomfördes ett studiebesök i Malmö stad i samarbete med bl.a. Romskt Kulturcentrum, Romskt informations- och kunskapscenter och Malmö högskola. Delkursen avslutades med en multimodal presentation² i grupp samt en individuell skriftlig rapport.

Under höstterminen 2014 gavs den fjärde delkursen, Litteracitet och lärande ur ett minoritetsperspektiv, 7,5 högskolepoäng. Ur ett interkulturellt perspektiv behandlade delkursen teorier om litteracitet och matematik. Områden som togs upp var samband mellan tal och skrift, läs- och skrivutveckling för flerspråkiga barn, språkets betydelse för lärande, läs- och skrivsvårigheter. Kursen berörde vidare sambandet mellan språk och matematik samt ämnesövergripande arbete i skolan. Kursen gav även en orientering om skolans läroplaner, särskilt när det gäller ämnen som svenska, modersmål och matematik. Dessutom behandlades några centrala pedagogiska tanketraditioner samt hur dessa traditioner återspeglas i dagens skola och villkor för barns utveckling och lärande. Inom kursen genomfördes ett studiebesök i Ungern i samarbete med bl.a. Roma Education Fund, European Roma Rights Center och Central European University i Budapest. Kursen examinerades genom muntlig redovisning samt skriftliga inlämningsuppgifter, individuellt och i grupp. För godkända kurser krävdes dessutom aktivt deltagande på övningar och seminarier. Enstaka missade moment komparerades skriftligt.

Reflektioner på rollen som romsk brobyggare

Under utbildningen diskuterar de studerande med varandra och med kursledningen om arbetet i hemkommunen. De studerande arbetar under olika förutsättningar och med olika arbetssätt. Brobyggjarrollen är också ny för alla inblandade.

Den 23 oktober 2014 samlades Skolverket och Länsstyrelsen med representanter för brobyggarnas arbetsgivare för att diskutera brobyggjarrollen tillsammans med brobyggare och kursledningen från Södertörn högskola. Under mötet betonade de olika parterna att brobyggjarrollen erbjuder en viktig möjlighet. Det vilar ett stort ansvar på brobyggaren men det underströks att de inte representerar lösningen på

---

² En presentation där texter kopplas med bilder, filmer, tv- och radioprogram, samt länkar till andras produktioner som videofilmer, bloggar och andra webbplatser

alla de frågor och de problem som kan röra romska elever och deras vårdnadshavare. Brobyggarna är inte ensamma att lösa strukturella problem. Skolan och dess personal måste också vara beredda att utveckla sitt arbete. Samtliga deltagare vid mötet menade att brobyggarnas arbete ger resultat. Representanter från kommunerna beskrev hur brobyggarnas arbete bidrar till att elevernas närvaro ökar och att skolornas arbete med de romska eleverna och familjerna utvecklas positivt. Arbetet har så här långt gått ut på att finna former för verksamheten. Det har ännu inte gjorts någon uppföljning av vad arbetet resulterat i. Det är till stor del brobyggarna själva som utifrån sina egna förutsättningar utvecklar sitt arbete. En av brobyggarna menade att det återstår mycket arbete för att uppnå syftet med verksamheten.

Vid mötet formulerades en gemensam beskrivning av brobyggerollen. ”En brobyggare ska förmedla kontakt mellan skolans verksamhet och romer, och i mötet förmedla trygghet till båda parter och vara en länk. Brobyggaren ska kunna verka både i skolan och tillsammans med romska familjen, ha respekt och förankring både hos romer och hos skolans personal”.

Under mötet diskuterades vilka kompetenser som är viktiga hos en brobyggare och de viktigaste målen med arbetet. Brobyggare ska arbeta för att skapa trygghet i mötet mellan familjer med romsk bakgrund och institutionerna förskola och skola. Brobyggare ska bidra till att lärare kan arbeta mer medvetet med barn och elever och vårdnadshavare så att kontakten mellan familjen och läraren stärks. Brobyggaren bör vara en positiv förebild för elever och vårdnadshavare och gentemot personal i förskola och skola. Brobyggaren bör vidare vara sakkunnig, kommunikativ, flexibel men också ha förmåga att avgränsa sitt arbete. Mötet diskuterade även vilka förutsättningar som krävs för att brobyggaren ska kunna göra ett gott arbete. Här lyftes särskilt vikten av en engagerad arbetsledning, struktur och dokumentation som gör det möjligt att i samverkan med brobyggaren analysera, följa upp och utveckla arbetet. Bland de studerande uttalades en önskan om en nationell samordning av romskt brobyggerarbete. Man gav förslag om att anordna konferenser och handledning för brobyggare. De studerande önskar att rollen som brobyggare med arbetsuppgifter blir erkänd i det kommunala systemet.

Utvärdering av utbildningen

Skolverket menar att utbildningen i kombination med praktiskt arbete ger de studerande goda möjligheter att reflektera över arbetet i hemkommunen. Kurslitteratur och samtal kopplade till arbetet syftar till att vidga de studerandes perspektiv och att bidra till undervisningen med konkreta frågeställningar. Skolverket har inom uppdraget initierat en extern utvärdering av utbildningen som syftar till att undersöka genomförda aktiviteter inom brobyggerutbildningen. Utvärderingen genomförs under våren 2015 och lämnas i uppdragets slutredovisning.

De studerandes erfarenheter

Vid avslutning av delkurs fyra på Södertörns Högskola den 23 januari 2015 reflekterade de studerande över utbildningen och sitt arbete.

I Göteborgs stad är de tre brobyggarna placerade ute på skolorna under ledning av respektive rektor. Brobyggarna har utvecklat olika arbetssätt utifrån kompetenser och förutsättningar på skolor. De beskriver att utbildningen och diskussioner med de andra brobyggarna under kurstillfällena betyder mycket för deras möjlighet att utveckla arbetet både med föräldrar och med personal på skolorna. Brobyggarna från Göteborg lyfter fram kursledarna på Södertörns högskola i deras förmåga att ta vara på frågor från praktiken och att länka ihop dem med kurslitteraturen. De menar också att kursledningen med romsk representation kan förstå och utmana de studerande mer än om lärare kommer från andra kulturbakgrunder.

I Linköpings kommun har brobyggarna sin utgångspunkt i en social verksamhet i stadsdelen Skäggetorp. Tre av fyra brobyggare från Linköping arbetar i skolor i området under ledning av respektive rektor. En av brobyggarna arbetar främst med vuxna på *Jobb och kunskapstorget* som är en arbetsmarknadsverksamhet med bl.a. studie- och yrkesvägledning. Brobyggarna i Linköping menar att deras arbete i skolorna och deras studier på högskolan skickar budskap till eleverna att utbildning är viktigt. De studerande säger att utbildningen har stärkt deras självförtroende bl.a. i kontakten med lärarna på skolorna i hemkommunen. En av de studerande menar att utbildningen har bidragit till självinsikt samtidigt som den har skapat en ökad förståelse för vad skolan, familjen och eleven ansvarar för och vad man kan förvänta sig av varandra. Studerande framhåller också att det har varit värdefullt möta de brobyggarna som talar andra romska varieteter än vad de själva gör. På så sätt har förmågan att samtala och förstå fler varieteter ökat. En annan studerande säger att han för första gången upplever att det är värdefullt för honom att gå till skolan och att han längtar efter att fortsätta utbilda sig.

I Luleå kommun är brobyggarna placerade på arbetsmarknads- och kulturförvaltningarna och deras arbete är främst inriktat till att stödja och utbilda medarbetare i kommunen om romska livsvillkor. Brobyggarna i Luleå arbetar också med föräldrar med målet att öka tillit till skolan och att öka motivation till skolarbete. Utbildningen har skapat förutsättningar för något jag aldrig trodde att jag skulle klara säger en av de studerande från Luleå. Studerande från Luleå uppfattar att utbildningen varit utmanande och delvis svår, men att den har stärkt dem som individer och givit förutsättningar för arbete som brobyggare.

I Helsingborg har arbetet organiserats i en enhet med stöd från en tidigare rektor i kommunen. Brobyggarna började arbeta på två skolor. Intresset för verksamheten ökade och idag samarbetar brobyggarna med personal på tio skolor i staden. De studerande är övervägande positiva till att kursen lyfter perspektiven från det egna, från det lokala till en vidgad och mer balanserad kunskap. En av de studerande berättar hur han idag hanterar kriser med lärare, elever och föräldrar med ökat

självförtroende. Samtidigt menar de studerande att utbildningen gjort dem mer ödmjuka inför svårigheten i arbetet. Utbildningen är ett första viktigt steg till ett språk för arbetet idag och för att kunna utveckla verksamheten.

Det finns även en önskan om tydligare vägledning i arbetet med brobyggarpuppdraget i hemkommunen som är knuten till utbildningen. De studerande som lämnar utbildningen önskar en fortsatt nationell samordning för arbete som romsk brobyggare. De föreslår att det ska finnas möjligheter till fysiska möten och att dela information på nätet. Det finns synpunkter på att det borde startas en romsk brobyggarförening.

Villkor och förutsättningar

I jämförelse med andra uppdragsutbildningar är villkoren för utbildningen goda. Brobyggarna har lön för att studera och arbeta under utbildningstiden. Deras arbetsgivare får ersättning av staten för kostnader i samband med kurstillfällena. Uppdragsutbildningen på Södertörn högskola, som betalas av Skolverket, har relativt goda förutsättningar med mycket tid för lärare och har möjlighet att ta in kompletterande lärare och externa föreläsare till kurserna.

På Skolverkets vägnar

Pia Enochsson
Avdelningschef

Mats Wennerholm
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har enhetschefen Maria Weståker och undervisningsråden Anna Mannikoff, Eva Wirén, Nermina Wikström, Lena Ålander samt experten Moa Nordin deltagit.

Bilaga. Sammanställning av pågående och genomförda kursavsnitt samt genomförda samlingar inom utbildning för romska brobyggare fram till 2015-01-23.**Kursavsnitt**

Delkurs 1, Vt 2013, Interkulturella perspektiv på romers och resandes historia och nutid, 7,5 hp.

Delkurs 2, Ht 2013, Interkulturella förhållningssätt i förskola, förskoleklass och grundskola samt det romska brobyggarpdraget, 7,5 hp.

Delkurs 3, Vt 2014, Barns språksocialisation och lärande ur ett minoritetsperspektiv, 7,5 hp.

Delkurs 4, Ht 2014, Litteracitet och lärande ur ett minoritetsperspektiv, 7,5 hp.

Gemensamma samlingar

1	14-15 december 2012	Södertörns högskola
2	16-18 januari 2013	Södertörns högskola
3	13-15 februari	Södertörns högskola
4	13-15 mars	Helsingborg
5	10-12 april	Södertörns högskola
6	15-17 maj	Linköping
7	12-14 juni	Södertörns högskola
8	14-16 augusti	Södertörns högskola
9	18-20 september	Luleå och Jokkmokk
10	16-18 oktober	Göteborg
11	13-15 november	Södertörns högskola
12	4-6 december	Södertörns högskola
13	22-24 januari 2014	Södertörns högskola
14	12-14 februari	Södertörns högskola
15	19-21 mars	Södertörns högskola
16	9-11 april	Malmö
17	14-16 maj	Södertörns högskola
18	3-5 juni	Södertörns högskola
19	20-22 augusti	Södertörns högskola
20	17-21 september	Budapest
21	22-24 oktober	Södertörns högskola
22	19-21 november	Södertörns högskola
23	10-12 december	Södertörns högskola
24	21-23 januari	Södertörns högskola